

per actum externum, atque adeo supposita voluntate ponendi ritum externum, faciendi saltem in generali et in confuso, quod per talem ritum facit Ecclesia, concedo; docent Concilia, sufficere intentionem faciendi solum ritum externum absque voluntate saltem in generali faciendi per ritum, quod per eum facit Ecclesia, nego. Pariter minor distinguenda: Ecclesia facit etiam actum externum, et hoc supposito postulatur in illa formula Conciliorum intentio saltem in generali per actum externum faciendi, quod per illum facit Ecclesia, concedo; Ecclesia facit tantummodo actum externum materialiter, et huius mere materialis actus intentio exprimitur in illa formula Conciliorum, nego. Potest etiam ex aliis principiis n. I. huius theses declaratis responderi simplicius: D. M. sufficit intentio ministerialiter faciendi quod facit Ecclesia C. M.; sufficit intentio suo proprio nomine et non ministerialiter faciendi actum externum, quem Ecclesia facit nomine Christi et ministerialiter N. M. Ita etiam D. m. Ecclesia facit actum externum ministerialiter C. m. facit tantum materialiter talem externam actionem N. m.

Posset aliquis urgere, ex nostra declaratione formulae ecclesiasticae « ut minister intendat facere, quod facit Ecclesia, » videri necessarium, ut minister intendat ipsum effectum sacramenti, quod evidenter falsum est ex omnium confessione. Responsio non est difficilis: sequitur necessitas, ut intendat effectum explicite et in se, nego; sequitur requiri, ut intendat rem quae est efficax, in qua proinde includitur effectus, subdistinguo: ut intendat rem efficacem h. e. sacramentum ipsum explicite et in speciali quatenus est efficax, nego; ut intendat sacramentum efficax implicite, in generali et in confuso, quia vult facere quod facit Ecclesia, quidquid illud sit, concedo. Vide declarationem in thesi superiori.

2º Ad ulteriorem explicationem sedulo advertendum est, ad quid intentio in administrando sacramento sit necessaria. Principium fundamentale est: intentio ministri non requiritur, ut sacramentum sit efficax, sed ut sacramentum sit. Adeoque quia intentio generalis et confusa faciendi quod facit Ecclesia, seu quod christiani facere solent per

ritum externum, sufficit, ut sacramentum consistat; et quia supposita consistentia sacramenti, eius efficacia est ex divina institutione atque plane independens a voluntate ministri; ideo minister habens intentionem sufficientem ad hoc, ut sacramentum sit, nulla sua intentione quamvis contraria potest excludere sanctitatem, virtutem et efficaciam sacramenti. Sic qui vellet vere baptismum conferre, quae intentione certe sufficit ad valorem sacramenti; sed simul expresse nolle conferri gratiam, nolle hominem Deo consecrari, imo per sacramentum vellet eum daemoni devovere, ut de impio quodam homine saec. XVII. Massiliae rumor sparsus erat in vulgus (cf. Billuart de Sacr. dissert. V. a. 7. §. 2. obiect. 4.); is sibi quidem noceret, non tamen sacramenti virtutem et efficaciam impediret. Cf. s. Thom. 3. q. 64. a. 10.

Hinc si instituatur comparatio cum intentione speciali faciendi et conferendi id, quod Ecclesia facit et confert per sacramenta; recte dici potest valere sacramentum, dummodo minister intentione generali velit conferre baptismum, ut solent illum conferre christiani, etiamsi intentione speciali nolit facere quod Ecclesia facit, idest nolit e. g. conferre sacramentum efficax, imo nolit ut baptismus, quem vult conferre sincere cu[m] baptismum Christianorum, sit sacramentum, nolit sanctificare baptizatum, vel nolit facere, quod facit Ecclesia Romana, quam putet non habere verum baptismum etc. Hunc in sensum, ut inferius evidens fiet, dixit Innocentius IV. (in commentario privato ad cap. Si quis puerum 1. III. tit. 42. c. 1.): « non est necesse quod baptizans sciat, quid sit Ecclesia, quid baptismus, vel unde sit, nec quod gerat in mente facere, quod facit Ecclesia, imo si contrarium gereret in mente, scilicet non facere quod facit Ecclesia, sed tamen facit, quia formam servat, nihilominus baptizatus est, dummodo baptizare intendat. »

Ex his patet aliud doctrinae caput necessarium ad multas difficultates removendas. Quando scilicet ipse effectus actionis sacramentalis a Christo elevatus est ad rationem sacramenti, ut sacramentum est Eucharistia et legitimus contractus matrimonialis, minister intendens hunc effectum, licet nesciat eum esse sacramentum, vel etiamsi nolit ut sit

sacramentum, non potest impedire rationem sacramenti. Sic qui *vult consecrare Eucharistiam*, simulque habeat intentionem expressam, ut Eucharistia a se consecrata *non sit sacramentum*, vel ut per consecrationem, quam supponitur velle, *non fiat sacrificium*, hac sua perversa intentione nec rationem sacramenti nec sacrificii impedit. Pariter sponsi baptizati, qui volunt *verum inire contractum matrimonialem* (servatis conditionibus necessariis ad valorem contractus), eo ipso efficiunt sacramentum, etiamsi *expresse vellet rationem sacramenti excludere*. Ratio horum est, quia ab intentione ministri pendet quidem suam actionem, institutam a Christo ad effectuonem sacramenti, ponere *mere materialiter*, ita ut nullum habeat effectum, puta si profers verba *nolit consecrare*, et proferentes verba aut signa consensus nolint *consentire in matrimonium*; at si adsit intentio sufficiens *ad producendum effectum Eucharistiae aut matrimonii*, effectus positus *independenter a quavis ministri voluntate* habet necessario eas omnes rationes et proprietates, quae ei sunt ex Christi institutione insitae.

Has tamen omnes *intentiones contrarias* oportet non esse ita absolutas, ut intentionem alteram e. g. consecrandi, contrahendi matrimonium etc. excludant et destruant. Sic qui ita absolute nollet fieri sacramentum ut, si revera insit haec ratio sacra, velit etiam *non consecrare vel contractum matrimonii inire*; is utique excluderet intentionem necessariam et sufficientem ad valorem. Videndum ergo est, quaenam ex *intentionibus oppositis*, quae ambae simul non possunt esse efficaces, praevaleat. Qui vult in datis exemplis absolute consecrationem Eucharistiae aut contractum matrimonii validum, non potest velle *efficaciter exclusionem sacramenti*, quia hoc Eucharistiae et contractui est insitum et inseparabile; qui contra absolute vult exclusionem sacramenti ita, ut sub hypothesi veritatis sacramenti nolit consecrare aut contrahere, is *tali efficaci intentione opposita excludit simul consecrationem vel contractum*. Generatim loquendo *talis exclusio efficax sacramenti* non potest locum habere nisi ex reflexa, obstinata et rarissime in animis humanis

occurrente malitia. Cf. Suarez disp. XIII. sect. 2. (§. « Superest ut respondeamus »); de Lugo disp. VIII. sect. 8.

3º Ut non valeat absolutio atque adeo sacramentum non consistat, docente Concilio Tridentino sess. XIV. cap. 6. una ex causis est, « si sacerdoti animus *serio agendi et vere absolvendi* desit. » Sive iam sumas, quod utroque hoc inciso enuntiatur, tamquam rem eandem, et incisum secundum ut meram explicationem prioris, sive intelligas uno et altero enuntiari aliquid distinctum; manifesto continetur in his verbis Concilii, non sufficere in ministro solam voluntatem *serio ponendi actum ad speciem externam*, si in animo desit intentio vere absolvendi, vel si adsit intentio contraria. Si enim utroque inciso enuntiatur res una, per secundum declaratur primum, nempe quid sit ex parte ministri *serio agere*: non esse scilicet *actionem seriam sed simulationem seriae actionis*, si desit *animus vere absolvendi*. Si sumas *animum serio agendi* pro voluntate *solum externe et ad speciem serio ponendi actum*, tum necesse est ut inciso altero intelligas aliud, scilicet praeter voluntatem illo modo agendi *serio etiam requiri animum vere absolvendi*; est enim absurdum hac locutione « adsit *animus vere absolvendi* », intelligere voluntatem *solum externa specie serio pronuntiandi verba cum interna intentione non vere absolvendi*, sed fallendi et illudendi.

Praeterea (et id maxime advertatur) *iocus* non ideo reddit sacramentum irritum, quia *apparet et manifestus est* hominibus, sed unice quatenus deest *voluntas necessaria ad conficiendum sacramentum*, ut convincitur ex eo, quod, supposita voluntate occulta vere conficiendi sacramentum, *extrinsecus apprens iocus non tollit valorem*, ut paulo ante diximus. Ergo cum *propter iocum declaratur irritum sacramentum*, id intelligi debet *de defectu voluntatis ad conficiendum sacramentum*, ex quo defectu *iocus* procedit. Atqui voluntas ad conficiendum potest aequae deficere, si *iocus* sit occultus, ac quando est manifestus aspicientibus. Ergo definitio declarans irritum sacramentum *ratione ioci*, non de manifesto solum sed etiam de occulto ioco aequae valet.

Tria possunt opponi, quae enim habeas verba tam clara,

ut tuta sint contra exceptions hominum subtilium, quorum interest ea aliter interpretari? a) *Serio agere* significat speciem seriam *externam*, *vere absolvere* continetur necessario in actione illa *seria*; ergo Concilium postulando « *animum vere absolvendi* » nihil postulat aliud, quam *animum externe serio agendi*. Suadetur b) ex eo, quod doctrina dirigitur adversus Lutherum asserentem, valere absolutionem etiam *per iocum manifestum* datam. Confirmatur c) ex verbis sequentibus; vult enim Concilium excludere eum *iocum*, qui possit a poenitente cognosci: « qui sacerdotem ioco se absolventer cognosceret. »

Respondeo: a) si utroque inciso idem enuntiatur, ut assumitur, posterius *continet* explicationem prioris, non autem vice versa prius explicationem posterioris. Ergo per *animum vere absolvendi*, quod est incisum declarans, debet explicari, quid sit *serio agere*; scilicet debet esse *actio seria ita, ut velit minister vere absolvere*. Non autem per *animum serio agendi*, quod est incisum declarandum, potest explicari sensus incisi declarantis, quid sit *animus vere absolvendi*; ut nihil dicam de interpretatione iam per se inepta, qua *animus vere absolvendi* diceretur *animus non vere sed simulata serietate absolvendi*.

b) Lutherus asserendo, valere sacramentum etiam per manifestum *iocum ministratum*, a fortiori etiam docuit valere *sine animo vere absolvendi*, si *iocus lateat*, ut Calvinus postea et Kemnitius *aliique* Protestantes communiter exigebant *externam gravitatem et externa adiuncta convenientia*. Dicimus ergo: *doctrina Concilii* quae adversus *totam doctrinam Lutheri et Protestantium* de intentione ministri est *contradictoria*, *adversus* particulam doctrinae de *ioco manifestato* est *contraria*, excludens *iocum manifestatum* non tamen solum sed *etiam ludibrium occultum*. Ceterum eo ipso, quod edita est *declaratio directe adversus doctrinam Protestantium*, quae ex alio adhuc capite haeretica est, fatemur libenter, non esse sententiam quae dicitur Catharini, directe *damnata*. (Vide explicationem superius.)

c) Verbis sequentibus Concilium loquitur de re alia distincta, consequente tamen ex doctrina praemissa. In prior-

ribus agit de intentione necessaria ministri, ut habeat *animum serio agendi et vere absolvendi*; inde infert *officium poenitentis*. Hoc autem non potest esse aliud, quam ut, si cognoscat sacerdotem ioco agentem, requirat alium serio agentem. Hoc sane officium non potest incumbere poenitenti, nisi cognoscat sacramentum invalidum, h. e. nisi cognoscat certis argumentis, deesse aut defuisse ministro *animum serio agendi et vere absolvendi*, qui iuxta antecedentem Concilii declarationem ad valorem sacramenti est necessarius.

4º Propositio 28º inter damnatas ab Alexandro VIII. 7. Dec. 1690. videtur omnino enuntiare doctrinam de qua agimus, adeoque haec ipsa videtur proscripta. Propositio, ut arceretur ex doctrina et praxi Doctorum catholicorum, ad s. Sedem delata et a Pontifice deinceps proscripta ita habebat. « *Valet baptismus collatus a ministro, qui omnem ritum externum formamque baptizandi observat; intus vero in corde suo, apud se resolvit*: non intendo, quod facit Ecclesia. » Nihil dicam de responsione absurdâ Iuenini, qua iam nemo puto uti auderet, trans Alpes huiusmodi decreta non habere vim obligandi, nisi immediate emanent a summo Pontifice. In primis enim decretum latum est « *in Congregatione generali S. R. Inquisitionis coram SS. D. N. Alexander PP. VIII,* » et « *idem Sanctissimus statuit et decrevit supradictas 31. propositiones tamquam temerarias, scandalosas etc. esse damnandas et prohibendas, sicut eas damnat et prohibet.* » Deinde non agitur de decreto circa particularem disciplinam pro aliqua Ecclesia particulari, sed de decreto pro universa Ecclesia et de declaratione doctrinali veritatis; veritas autem non instar venti Alpibus frangi aut coerceri potest, ut aliud sit verum cis montes aliud ultra montes, etiamsi ita credi debere, princeps forte aliquis aut senatus decrevisset. Responsio itaque sola, qua uti possunt et revera omnes utuntur adversarii, haec est: in decreto proscribi doctrinam nimis generalem, si quis videlicet diceret, sufficere observationem ritus externi etiamsi fiat *ioco manifesto*, ut Lutherus aiebat, vel extra debita adiuncta, e. g. si mater lavans domi infantem ad implorandam sanitatem simul diceret: lavo te in nomine Patris etc., qua-

observatione ritus externi nemo dixerit conferri sacramentum.

At vero haec explicatio evidenter est contorta et improbabilis, idque ex ratione tum interna tum externa et historica. Ex *ratione intestina*; nam in propositione, quae damnatur, disertissime et diligentissime exprimitur, intentionem non faciendi quod facit Ecclesia, esse *occultam* ita, ut nullo modo ex iis, quae foris apparent, deprehendi possit: « *intus, in corde suo, apud se resolvit;* » ergo ritus externus supponitur observatus ita, ut aspicientibus nihil deesse videatur. Quin potius talis *observatio* ritus externi non solum supponitur sed diserte enuntiatur: « *si omnem ritum externum observet.* » Quis vero dixerit de homine aperite et externe iocante, vel de eo qui lavat infantem ita, ut id alio prorsus fine fieri ex *omnibus* adiunctis manifesto appareat, quis inquam de tali homine dixerit: « *observat omnem ritum formamque baptizandi*, et tantummodo *intus, in corde suo, apud se statuit:* non *intendo* quod facit Ecclesia; » imo non *intus, in corde suo et apud se id statuit;* sed manifesto ostentat omnibus, se *non intendere* quod facit Ecclesia? Pariter improbabilis est *explicatio ex ratione historica*. Est enim incredibile, quod confignit Drouin (l. c. §. 3. obiect. 3.), « *imprudenter theologos quosdam Belgas doctrinam Lutheri renovasse,* » vel *salem* Lutheranam haeresim iis theologis per calumniam fuisse afflictam, ut (in Vind. Vindic. c. 12.) se tuetur Serry *contra Lambertum Gaud Ord. Praedic.*, quem modestissime « *cavillatorem* » salutat. Quin imo non vivimus apud *Garamantas* et *Indos*, ut Serry declamat, nec ignoramus, unde *propositio* sit derivata. Theologus Belga P. Henno FF. Minorum (de Sacram. disp. 4. q. 2. a. 2. prob. 3°) testatur, sibi notum et olim familiarem fuisse Doctorem, ex cuius scriptis *propositio* desumpta est, qui « *praeceps adversariorum sententiam sustinebat.* » Berti ex s. Ordine Augustinensium (l. XXX. c. 16. Propos. 2.) indicat, et s. Alphonsus (de Sacram. in genere c. 2. n. 23.) confirmat, Farvacques eiusdem s. Ordinis in Belgio fuisse propositionis auctorem, qui nihil aliud quam Catharini sententiam defendebat; unde idem P. Berti refert, post damna-

tionem ab Alexandro VIII. latam Augustinenses Belgas ab opinione Farvacquesii recessisse. Rationes, quibus Drouin persuadere conatur, non potuisse in propositione ab Alexander damnata hunc sensum intelligi, ex testimonio Consultorum Romanorum et, si superis placet, ex auctoritate Innocentii IV, Clementis XI, Benedicti XIII, Academiarum catholicarum, inferius examinabimus.

Interim ex omnibus hactenus disputatis sane fatendum est, quod ait Benedictus XIV. de Synod. dioeces. l. VII. c. 4. n. 8. 9, sententiam Catharini « *grave vulnus* » a damnatione illa Alexandri VIII. accepisse, et si quando de tali modo administrationis sacramenti non iterandi constaret, esse iterum sub conditione ministrandum, aut si res moram patiatur, Sedem Apostolicam consulendam.

5°. Huc pertinent responsa s. Congregationis Concilii Tridentini Interpretum, quibus 23. Ian. 1586. et 13. Febr. 1682. ordinationes solemni ritu peractae ob solum defectum intentionis in ordinante declaratae sunt prorsus irritae (apud Benedict. XIV. de Sacrificio Missae l. III. c. 10. n. 5-7.). Video, quid adversarii excipere queant. Sermo ibi est, dicere possunt, de Episcopo, qui antea publico edicto declaraverat, se non habere intentionem ordinandi certis quibusdam impedimentis irretitos; ergo non de occulta, sed *de manifestata extrinsecus intentione contraria agitur*. At a) ritus ipse cum omnibus adiunctis plane eodem modo applicabatur illis, qui erant impedimentis irretiti ac aliis simul cum eis ordinatis, et impedimenta ipsa erant ignota. Ergo intentionem *externam*, quam adversarii requirunt h. e. intentionem in debitibus adiunctis serio et cum omni externa specie applicandi materiam et formam, Episcopus habuit plenissimam. b) Etiam posito illo edicto publico ordinationes fuissent citra dubium validae, si Episcopus in animo suo intentionem habuisset vere ordinandi. Non ergo ratione edicti, sed solum propter defectum *intentionis internae* et *in animo latentis* ordinationes declaratae sunt invalidae. Unde merito ad illa decreta Benedictus XIV. observat: « *res omnis in eo est, ut Ordinantis exploretur intentio: nam si Episcopus non habuerit intentionem ordinandi et in actu*

ordinationis *non revocaverit contrariam intentionem* adversus eum, qui cum canonico defectu ad Ordinem suscipiendum accessit, negare nemo potest, ordinationem fuisse nullam... Quod si vel clara defuit probatio contrariae intentionis in Ordinante vel dubitari potuit, num *aliquo modo fuerit revocata*, s. Congregatio censuit iterando esse Ordines sub conditione, ut *apparet ex aliquibus decretis 11. Ian. 1710. et 3. Aug. 1743.* » Bened. XIV. ib. n. 7. Insuper c) adversarii fatentur, saltem non magis requiri *intentionem internam* in suscipiente sacramentum quam in ministro. Atqui s. Congregatio 24. Aug. 1685. decrevit, eum qui ordinatus fuerat cum intentione omnino *occulta et mere interna* non suscipiendi Ordinem, quamvis externe totum ritum libere suscepserat, esse iterum ordinandum, non absolute quidem sed *sub conditione*; quod vero temperamentum additum est tantum ideo, quia non omnino constabat factum ipsum *defectus intentionis* (apud Benedictum XIV. ibid. n. 13.).

Demonstratio non absimilis peti potest ex doctrina de administratione sacramentorum *sub conditione*, praesertim si conditio a ministro tantum mente concipiatur, ut prioribus octo saeculis Ecclesiae fieri consuevit (cf. Benedictum XIV. de Synd. dioeces. l. VII. c. 6.). Argumentum aliud denique suppediat doctrina expressa in regulis liturgicis Missalis Romani, ubi agitur « de defectibus occurrentibus » n. 7.

6°. Inter theologos semper fuisse sententiam communem, quae requirit intentionem *internam*, ut vocant, et non solum voluntatem *actionis externae materialiter spectatae*, indubitatum est. Sententiae theologorum veterum qui floruerunt ante Concilium Tridentinum, sufficienti numero relatae legi possunt in opusculo Caroli D'Argentrée de Intentione ministri. Theologi gravissimi, qui scripserunt post Concilium, opinionem Catharini ita relictum, ut etiam acrioribus verbis non parcant. Bellarminus ait « se non videre, quid differat Catharini opinio a sententia Kemnitii et aliorum haereticorum » l. I. c. 27; Vasquez sententiam de necessitate intentionis internae oppositam illi Catharini appellat « *catholicam et se quidem iudice expresse definitam* in Con-

ciliis » disp. 138. c. 3; de Lugo de statu quaestionis suo tempore ita pronuntiat: « licet haec sententia (Catharini) differat ab errore haereticorum, adhuc tamen ex mente Conciliorum et ex fundamentis, quibus contra haereticos dogma istud (de necessaria intentione faciendi quod facit Ecclesia) definitum est, ita clare colligi potest falsitas etiam huius alterius sententiae, ut merito censeatur ab errore damnato non multum distare, et ideo meritissime ab omnibus theologis reiecta sit » disp. 8. sect. 2. n. 15; Suarez abstinent a censuris solum ait, sententiam contrariam Catharino esse « communem theologorum. » Suarez in modo loquendi et defendendi doctrinam nos sequimur; neque enim propter aliam causam duriora illa iudicia retulimus, quam ut paucis demonstraremus, quanta sit in hanc, quam tuemur, sententiam theologorum conspiratio. Carolus d'Argentrée, qui fatetur (in opusc. de Intent. ministri §. 11.), se aliquando in thesibus Sorbonicis Catharini sententiam esse secutum, sed postmodum ab ea penitus recessisse, ineunte saeculo XVIII. (1) l. c. §. 8. hoc fert testimonium. « Post Catharinum paucos sectarios habuit eius opinio. Nam Romae et in variis tum Italiae, tum Germaniae, tum Hispaniae Academiis praepositi non permittunt Catharini sententiam in publicis thesibus defendi. Nec etiam in Parisiensi Academia ante quinquaginta fere annos ullus syndicus sacrae Facultatis id patiebatur; atque haud ita pridem Emus Card. Paris. Archiepisc. Noallius ab Urbe redux Guillermo Le Bas syndico sacrae Facultatis commendavit, ut maiorum nostrorum communem sententiam de intentione faciendi quod facit Ecclesia, in publicis thesibus defendendam curaret, nec iis subscriberet, quae Catharini opinionem innovarent. » Ipsem Serry (initio suae disputationis) conqueritur, quod « summi viri (Catharini) sententia ante annos circiter octoginta (2) conclamata et deplorata videbatur. »

(1) Facultas imprimendi opuseculum data est anno 1708, editum anno 1712.

(2) Facultatem impressionis Serry obtinuit anno 1730, ergo et ipse sicut D'Argentrée indicat medium saec. XVII, quousque nemo fere inter theologos a communi in hac re doctrina discedere ausus sit. Epochha haec

Solum superest hoc loco, ut in sensum inquiramus s. Thomae, ad quem tamquam unum instar multorum adversarii confidentissime appellant. In primis magnum praeiudicium est, quod omnes nobiles Thomistae usque ad Contensonum sententias, si quae sunt ambiguæ s. Doctoris, non in sensum Catharini sed iuxta communem doctrinam interpretati sint, si unum excipias Sylvestrum Prieratem; nam Catharinum ipsum Thomistis accenseri nolunt (vide Serry in praefat.). Attamen Contensonus, Serry et Drouinius ex eadem schola viri erudití reperiunt in scriptis s. Thomae pro sua sententia testimonia « evidentissima, convincentissima, et omni exceptione maiora, ut mirari subeat vel unum de schola Thomistica in contrariam sententiam abiisse, » ut illi quidem aiunt; quare optimum factu erit seposita interpretum auctoritate cognoscere ex verbis ipsis s. Doctoris, quid tandem senserit.

a) Declarat s. Thomas in opusculo de sacramentis Ecclesiae (1) (in ed. de Rubeis T. VIII. inter Commentarios), praeter materiam et formam requiri intentionem ministri. Hanc autem ita describit. « Requiritur etiam in quolibet sacramento persona ministri conferentis sacramentum *cum intentione conferendi et faciendi quod facit Ecclesia*, quorum trium si aliquid desit, idest si non sit debita forma verborum, et si non sit debita materia, et si minister sacramenti non *intendit sacramenta conficere*, non perficitur sacramentum. » Hic vides, necessariam illam intentionem « faciendi quod facit Ecclesia » a s. Thoma non aliam intelligi quam intentionem « *conferendi quod facit Ecclesia*; » et hanc iterum explicari per intentionem « *conficiendi sacra-*

notanda erat; hoc enim ipso tempore mediante scilicet saec. XVII. accidisse feruntur facta illa atrocità, quod ministri sacramentorum unus et alter fassi sint, se numquam habuisse intentionem internam. Nihilominus tamen valorem sacramentorum quae ita collata erant, tum Ordinis tum baptismi fuisse iuxta Catharini sententiam agnatum a theologis, contendunt Serry et Drouin. Quomodo quoae haec invicem conciliantur? Historias scilicet homines praefervidi ex popularibus rumoribus adsciscunt et ad fucum faciendum exornant.

(1) Verbis huius opusculi, ut omnes norunt, fere concepta est *Instructione pro Armenis in Cone. Florentino.*

mentum » (saltem implice scilicet et in confuso, ut ab ipso s. Thoma declaratum mox videbimus).

Porro tam in Summa 3. q. 64. a. 8-10. quam in 4. sent. dist. 6. q. 1. a. 2. quibus locis quaerit de intentione ministri, et propositum habet demonstrare eius necessitatem ad valorem sacramenti, ponit velut principium, actionem externam per se ac proinde *supposita iam voluntate eam faciendi non esse determinatam ad significationem sacramentalem*, et debere ad hanc determinari non per aliud quam *per intentionem ministri*; ergo ex clara s. Thomae doctrina *supposito toto opere externo ac proinde supposita etiam voluntate illud efficiendi nondum intelligitur sacramentum*, nisi operatio *per intentionem ministri*, non autem per adiuncta tantum externa, determinetur ad significationem sacramentalem. Atqui talis intentio non est voluntas *solum operis externi materialiter spectati*. « Ea quae in sacramentis aguntur, possunt diversimode agi... et ideo oportet quod (e. g. ablutio aquae) determinetur ad unum i. e. ad sacramentalem effectum *per intentionem abluentis*; et haec intentio exprimitur per verba quae in sacramentis dicuntur, puta cum dicit: ego te baptizo » 3. q. 64. a. 8. Igitur non verba dicta et proinde etiam non voluntas ea materialiter dicendi sunt ultimo determinans, sed *intentio respondens significationi verborum h. e. intentio vere baptizandi*; verba autem sunt unum ex iis, « quae in sacramentis aguntur et possunt diversimode agi, » adeoque « oportet quod et ipsa verba dicta determinentur ad unum (ad significationem sacramentalem) *per intentionem ministri* » (cf. supra n. I.). Simili modo in 4. dist. 6. q. 1. a. 2. sol. 1. ait, multa debere concurrere, ut efficiatur sacramentum, scilicet ministrum h. e. qui agat ministerialiter, materiam et formam, et haec omnia debere ordinari tamquam unam causam ad effectum sacramentalem, hoc autem fieri non posse « nisi *per intentionem baptizantis* » (seu generatim ministri). Haec intentio qualis est? num forte solum voluntas gravi specie externa coniungendi materiam et formam? Debent omnia colligari, respondet s. Thomas, ita ut sint una causa ad effectum scilicet determinatum, et id fieri